

DISTRICTUS

ПАВЕТ

ВЫДАНИЕ
КРАЯЗНАЎЦАЎ
БРАСЛАЎШЧЫНЫ

№ 8 (21)
ЖНІВЕНЬ
2003 г.

22 жніўня – Дзень шанавання цудадзейнага абраза Маці Божай Браслаўскай

Мы – дзеці Твае,
Найсвяцейшая Панна Марыя.
Наш Браслаўскі край
Сваім Матчыным вокам акінь.
Мы просім Цябе
Да збаўлення дарогу адкрый нам
Вытокам новай чысціні.
Над сінім прасторам
Хай ясна Твой воблік іскрыцца,
Нас ад чорнай бяды барані.
Мы грэшныя ўсе,
Заслужылі на гнеў Твайго Сына.
І што нам рабіць –
На каленях стаім прад Табой,
Ахвяру нясем,
І да Маці ўзваем адзінай.
Меч Боскі адкінь,
Падары нам душэўны спакой.
Мы – дзеці Твае,
Найсвяцейшая Панна Марыя,
Наш Браслаўскі край
Сваім Матчыным вокам акінь.
Мы просім Цябе
Да збаўлення дарогу адкрый нам,
Вядзі ў вечны рай,
У пакутах зямных не пакінь.

Т.Круплеўская

ВЕСТКИ

Сябры турыстычнага клуба "Эдельвейс", які дзейнічае пры Браслаўскай гімназіі пад кіраўніцтвам настаўніка гісторыі Вячаслава Кропа, здзейснілі велавандроўку па Беларусі. Вандроўка доўжылася 20 дзён, за гэты час велатурыстам удалося праехаць больш за 2 тысячы кіламетраў па тэрыторыі ўсіх абласцей Беларусі, наведаць самыя славутыя мясціны Бацькаўшчыны. Веламарафон і стартаваў і фінішаваў у Браславе.

24 жніўня Браслаўскас музейна-аб'яднанне праводзіла Свята рамёстваў, якое адбываецца ўжо ў другі раз. У гэтым годзе і сама свята сталі рамёствы і заняткі жыхароў Браслаўшчыны ў раннім сярэднявеччы. Свята праходзіла на пляцоўцы Музея традыцыйнай культуры. Сябры клуба жывой архалогіі прадэманстравалі абрад здабывання "жывога" агню, ад якога запалілі вогнішча з ачагом. На ачагу гаспадыні рыхтавалі даўнія стравы. Госьці маглі пакаштаваць гэтыя стравы, паназіраць за працай майстроў, якія паказвалі спосабы даўняга пісьмен-

Некалькі гадоў у Браславе дзейнічае санктуарый Маці Божай Браслаўскай, Валадаркі Азёраў. Цудадзейны абраз Маці Божай Браслаўскай стаў лічыцца святыняй не толькі католікаў Браслаўшчыны, але і ўсёй Віцебскай дзяржавы (епархія). Іакуланіца святыні прыязджаюць вернікі з розных куткоў Беларусі. Дзень 22 жніўня ўнесены ў каталіцкі календар як дзень шанавання цудадзейнага абраза. У Браславе праводзіцца вялікія ўрачыстасці, якія распачынаюцца ночным чынаннем у касцэле. На спецыяльна ўзведзенай і абсталяванай пляцоўцы каля храма адбываюцца набажэнствы. З кожным годам колькасць удзельнікаў ўрачыстасцей павялічваецца. У гэтым годзе гасцямі свята былі біскупы з Віцебска і Гродна, прадстаўнікі каталіцкай іерархіі, дзесяткі ксяндзоў, супрацоўнікі амбасадаў Вялікабрытаніі, Польшчы, Літвы, Славакіі. Цудоўнае надвор'е, яркія святочныя строі, настрыманыя фарбы кнотак, узбуджаныя малітвы і сьпевы, прасветленыя твары вернікаў — усё было звернута да Валадаркі Азёраў, патронкі блакітнавокага краю.

Мы з'яўляемся сведкамі адраджэння кulta Маці Божай Браслаўскай, які існаваў у сярэднявеччы. Вядома, што абраз Маці Божай Браслаўскай знаходзіцца ў Браслаўскага манастыра, што размяшчаўся на востраве возера Неспіш каля в. Шавуры. Манастыр дзейнічаў у XV—XIX стст. — спачатку быў праваслаўным, а з XVII ст. — уніяцкім. Манастыр быў невялікі, у першую чаргу ён славіўся абразам Маці Божай. Раз на год, на ўрачыстыя набажэнствы, перад цудадзейным абразам збіраўся велізарны натоўп вернікаў. Набажэнствы праводзіліся не на востраве, а на полі паўвострава, размяшчанага насупраць. Закавалася друкаванае казанне на адным з такіх фэстаў (1781 г.) тагачаснага абата манастыра Гераніма Нярэзія (*Kazanie w dzień świąteczny Najświętszej Maryi Panny w niebożakim przy odwołaniu obrazu w Monastyrze Białobokim...*). Асобнік выдання зберагаецца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. У XIX ст. — хутэй за ўсё ў Вільні — быў выкананы малюнак цудадзейнага манастырскага абраза. Дарчы, пры абследаванні гэтага месца было знойдзена больш за 250 манет XVI—XIX стст.

У 1834 г. Манастыр зачынілі. Ёсць паданні, што перад гэтым згарэлі ўсе будынкі на востраве, аднак цудадзейны абраз ацалеў. Дакладна невядома, як святыня трапіла ў Браслаўскі касцёл, на конт гэтага таксама існуюць паданні. Даследчыкі ўстанавілі, што абраз, які сёння можна ўбачыць у касцэле, з'яўляецца копіяй пач. XX ст. з больш старадаўняга арыгінала. Лёс першапачатковай святыні пакуль невядомы.

Найбольш важна тое, якую сілу выпраменьвае святыня, якую веру і надзею абуджае яна ў сэрцах людзей. Як ніколі, тысячам вернікаў у гэтыя цяжкія часы патрэбна апека і ласка Маці Божай Браслаўскай, Валадаркі Азёраў. Людзі прыходзяць і будуць прыходзіць дзеля гэтага ў Браслаўскі санктуарый.

Пра цудадзейны абраз з вострава Манастыр

Казалі, што манастыр на востраве Неспіш загарэўся ад маланкі. Усе будынкі на востраве агонь чыста палічыў. Праз некалькі дзён на суседнім невялікім востраве нечакана з'явіўся абраз Маці Божай, які быў гэтую святыню манастыра. Абраз вырышчлі перанесці ў браслаўскі касцёл. Спачатку нічога з гэтага не выходзіла — мялілі абраз у алтары, а калі ранняй адчынялі касцёл, яго там не было. Кожны раз абраз знаходзіў на востраве. Што толькі не рабілі: наладжвалі ўрачыстыя лады, абраз неглі на руках і дзяўчыны, і малыя дзяўчынкі, і хлопчыкі. Ніхт не моглі даць рады. Потым нехта піраў, каб абраз даручылі занесці злодзеям. Прыялі з турмы некалькі злачынцаў, якія ў грахах пакаліся і зрабіліся шчырымі веруючымі. Тыя аднеслі абраз у Браслаў і з той пары ён увесь час знаходзіцца ў касцёле.

А яшчэ людзі прыкмецілі, што ў час вялікіх святаў, калі адначасова звонаць званы ў Браславе і Слабодцы, над вадой глуха адгукаюцца марастырска званы, трэба толькі допра прыслухацца.

Пра манастыр на востраве

У той дзень, калі манастыр гарэў, сабраўся на полі каля вострава нямат людзей — на вялікі фэст. Калі натоўп вялікі, заўсёды бывае шумна. Ніхто неяк не заўважыў, што нацягнулася вялікая хмара. Ніхто не пачуў гому, не ўбачыў маланкі, толькі ўсе раптам азірнуліся, калі на востраве будынкі загарэліся як свечка. Не паспелі нічога зрабіць, а палымя ўсё панішчыла на востраве.

Пазней ужо казалі, што перад святым фэстам прыйшлі да манастыра жабракі — у такія дні ім нямаю перападава. Манахі, каб манастыру болей ахвяраванняў дасталося, заперлі жабракоў у падземелле. Напэўна жабракі выйшлі праклён на манастыр.

Ад пажару ацалеў толькі цудадзейны абраз Маці Божай. На розным людзі казалі. Нібыта абраз не гарэў у палымі і сам з'явіўся на Святым востраве. Казалі таксама, што падчас фэста абраз абносілі сярод людзей і таму ён ацалеў.

ства, разьбярства, ганчарства, ткацтва, пляцення. Былі паказаны ўзоры касцюмаў, развучваліся старажытныя танцы. Перад гледачамі выступаў гурт сярэднявечнай музыкі з Мінска "Стары Ольса". У Браславе становіцца ўсё больш прыхільнікаў іх творчасці.

Увесь час на свяце папавала неплынная, сардэчная атмасфера, якая бадай нікога не пакідала абыякавым.

3 казання архімандрыта Браслаўскага манастыра Гераніма Нярэзія пры цудадзейным абразе Маці Божай. 1781 г.

...У нас застаецца надзея, што Прачыстая Дзева Марыя, праз лучнасць, якую яна мела жывучы сярод нас, праз тую літасць, з якой адносіцца яна да роду чалавечага, не скарыстае свайго ўзвышэння ні на што іншае, як толькі на дапамогу нам. Яе Мацярынская Душа ніколі не адступала ад нас, даруючы нам свае ласкі. І хаця сэрца Яе перанесена на Неба, адтуль яна можа лепей убачыць ўсе патрэбы нашыя, там яна хутчэй можа памаліцца за нас перад угневаным Усявышнім. Ад нас жа Яна хоча толькі адной узнагароды — адданасці Ей, каб мы, жадаючы Яе, як Каралеву ў Небе, памяталі, што Яна, як кахаючая Маці, застаецца сярод нас на зямлі. У гэтым уласна сам перакананы Св. Бернард. Да ўсіх астатніх узывае: у якім бы ты не быў становішчы, якая не ўзнікла патрэба, ці няшчасці ўсім цяжарам сваім зваліліся, ці непрыяцеляў зграі з усіх бакоў апанавалі, ці якія спакусы перашкаджаюць унутранаму спакою, звяртайся толькі да Марыі: *Voca Mariam*. Калі цябе спакушаюць розныя сумненні, або мноства нечысці ўстрашае, ці суровасць Кары Божай у распач уводзіць. *Cogita Mariam*. Адным словам: пры ўсіх здарэннях і няшчасцях, пакутах і беднасці: *Cogita Mariam, Voca Mariam*. Працягнуць нам сваю выратавальную руку ва ўсіх нашых патрэбах і прыясненнях — гэта галоўная справа Яе пасрэдніцтва паміж Богам і людзьмі.

Дзівіліся мы неаднойчы, задумваліся над тым чаму так бывае, што калі на іншых нападае немач, сціскаюць хваробы, мы застаемся здаровымі, калі іншых сушаць недахопы, іншых душаць заразы, іншых пошасць знішчае, нас гэта не крапае. Таксама, калі адным выпадае неўраджай, у другіх пажар дашчэнту нішчыць маёмасць, мы застаемся шчаслівымі. Адкуль гэта? Узнімем свае вочы на трон пасрэдніцтва Марыі і ўбачым Яе Мацярынскую правую руку, якая нас пры падзенні падтрымлівае, ад непрыяцеля засцерагае, ад няшчасцяў засланяе, справядлівую помсту і кару Усявышняга стрымлівае, засланяе нас поўным літасці ўлоннем.

З гэтай прычыны Св. Бернард набраўся смеласці ўсім дазваляць устрымацца ад Яе ўслаўлення, калі хто ў сваіх патрэбах ніякай не спазнаў дапамогі: *Sileat tuam mifepicordiam, si quis est, qui Te invocatum fuis in necefitatibus fibi meninerit defuisse* і такім чынам дае магчымасць спазнаць, што няма ва ўсім Хрысціянстве такога чалавека, які і ў сваім жыцці не паспытаў наступстваў пасрэдніцтва Марыі паміж сабой і Богам, хаця вельмі часта ён гэтага не адчуў і аб гэтым не даведаўся. Насамрэч. Хто ў бурлівым моры стрымлівае хвалі? Хто ў час смяротнай бойкі адводзіць у бок стрэлы і ядры? Хто пры цяжкіх хваробах без лекарскага мастацтва часта вяртае здароўе? *Omnia nos Deus voluit habere per Mariam*, заканчвае Св. Бернард. Усе свае ласкі для нас Бог засведчвае дзеля Марыі і праз Марыю.

Ці звернем мы болей увагі на акалічнасці смерці Дзевы Марыі, ці задумаемся над абставінамі яе ўспення, узнікае пытанне: што калі аб яе ўзвышэнні над усімі дачкамі Ізраілевымі не даведаліся б? Хто ва ўсім свеце падлягае праклёну смерці, быць не можа, каб пры развітанні Душы сваёй з целам не спазнаў тых страху, якія яму перашкаджалі і не адолеў тых хвароб, якія яго апанавалі. Але што датычыцца Дзевы Марыі, яна, як мы бачылі, ад згаданых наступстваў смерці была пазбаўлена. А таму хіба вы не прызнаеце таго, што яна ў час свайго ўходу не памерла, толькі спачыўшы целам сваім, перанеслася на Неба? Такім цудоўным прывілеем не надзяліў Бог нікога іншага. Але ці не годна гэта абранай Улюбёнай яго? *Veni Spoufa mea*. Як жа пасля такой салодкай смерці не будзем ёй пакланяцца? Пакладзенае ў труну яе цела было вынята без аніякіх прыметаў смерці, якая нявечыць і ў попел рассыпае асірацелыя набыткі найсвяцейшых душаў. Калі ж Яна, уваскрасаючая, выходзіла з палону труны, адразу атрымала хвалу свайго ўзвышэння, якая ўсе іншыя ўваскросшыя целы чакае. А калі з ўслаўленнем узятая была на Неба, там заняла трон пасрэдніцтва паміж богам і людзьмі. Чые Марыя ў салодкай смерці сваёй, як найчысцейшая Улюбёніца Бога, у хвалебным Успенні, як клапатлівая Збавіцеля Маці, з вуснаў Божых гэтыя словы: *Veni Spoufa mea, veni sorporaberis*. А нам жа належыць, нягледзячы на розныя прычыны захапленне, шанаванне і давер выказваць непараўнальнай Маці Сына Божага. Амінь.

Абраз Маці Божай
Браслаўскай.
Гравюра XIX ст.

Іна Канаховіч

Роздум пілігрыма

Мы. Кола. Цемра навокал. Запальваем свечку... Святло жыцця. Шлях. Луга, яшчэ адна луга. Вечер. Прытулію свечку да сябе. Закрываю рукой. Гарыць. Полымя трапечацца ў грудзях. Хвалюецца за гэты маленькі агеньчык, бо, здаецца, нясе самае дарагое, што ёсць у цябе — святло жыцця. Сустрэкаюцца людзі. Смех. Здзіўленне. «Паглядзі, як іх многа!» Яшчэ луга. Вось пагас адзін агеньчык. Але ў тую ж хвіліну зноў зазіяў, бо мы ідзем разам і нясем агульны агонь. Здалёк чуваць нейкі дзіўны шум. Рака. Гучна бурліць з крыніцы з жывой вадой. Гэта журчанне адзыхаецца недзе ў сэрцы, нібы рэха. Падыходжу бліжэй крок за крокам. Што робіцца? Адчуваю, як гэтая жывая вада, Божая Ласка, перапаўняе мяне. Энергія гэтай вады, што імчыцца па рацэ, б'ецца аб камяні і зносіць усё на сваім шляху, перадалася маёй крыві... Зараз патрэбна некай занесці гэта святло назад, да дому... Веру, што мы данясём... бо мы разам... разам з Богам...

(заканчэнне. Пач. у №7(20))

Як бацька скарб захаваў

Жылі людзі, сям'я, багата. У бацькі было двое сыноў, дачку выдаў. Ну і прыйшоў ўжо час бацьку паміраць. І вот ён гэце сутак хадзіў так усё, дзе грошы можна схавань, шукаў. А грошы пасіў у торбачцы — золата было ў яго. А тутакі і зяць, і два сыны пільнуюць, дзе ён грошы збіраецца схавань. Грошай жа хочацца: можна тады і зямлі купіць, а стары дзе ўтаўчаць, дык і не пайдзець. І вот, калі ўсё разыміліся, стары ўзяў торбачку і пайшоў, абавіраючыся на лясачку. І вот так дайшоў да асці (дзе даўней збожжа малацілі). Ну і грошы там паклаў пад камень, а зяць праз аконца гэта ўгледзіў. І яшчэ стары сказаў:

Наклаў я гэтыя грошы сваёй рукой і гэта толькі рука іх возьмець, з таго свету прыйду і забяру.

І вот так прыходзіць ён дамоў, лёг на пасцель і памёр.

Тады ўсё сабраліся і пайшлі да каменя, дзе стары грошы схавав. Паспрабавалі ўзяць, але грошы не даюцца. Тады вырашылі прынясці сюды памерлага бацьку і ўзяць грошы яго рукой. І так і зрабілі, рукой пакойніка забралі грошы, прыйшлі дахаты і справілі пахароны.

Запісаў К.Шыдлоўскі ад Буёнка

Валянціна Вікенцьевіча, в. Лабуцеўцы.

* * *

Пра бабку-павітуху

Жыла старушка такая і дужа яна любіла дзяцей бавіць. Пражыла яна скока, у хаце холадна, а жыла яна на футары. Ну провадзіла печ і ўзлезла паграцца. І раптам пехта стукнецца, яна злезла з пехы.

А тут пад дзвярыма цыган просіцца:

— Адчыні, баба, дзверы, мая жонка тут ражаець, і мне бабка-павітуха пада.

Ну што ж, яна нікому не адказвала, падзелася, упруцілася, выйшла з хаты. І павёў цыган яе ў лес. У лесе цёпла, агонь гарыць, многа цыганят, усё голыя.

Тут бабка хуценька валы нагрэла, дзіцёначка адбабіла. І цыган кажыць:

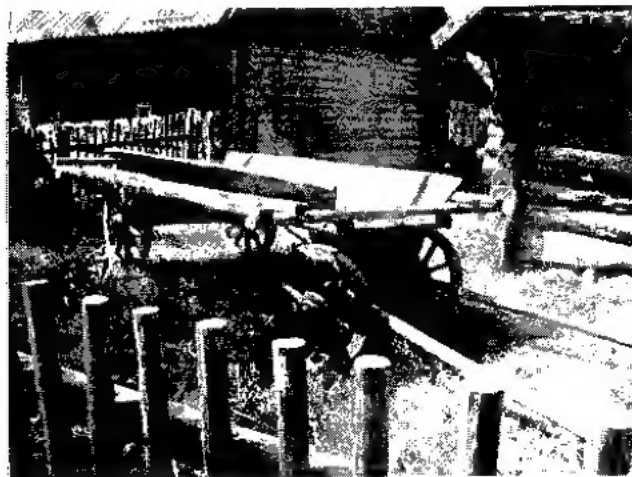
— Я табе за гэта добра заплачу.

Ён зачэрпіў жменю грошай і даў бабцы і кажыць:

— Сядай у воз, я цібе назад завязу.

Прывёз ён яе дамоў, у хаце зіма. Запаліла яна дымну, і ёй падалося, што гэта цыган да яе ў сне прыхадзіў. Але ўзнадала, што ён даў ёй грошай. Дык яна як усунула руку ў карман, як выбрала пэлыя прыгаршні, але не золата, а бяросты скручанаі. І давай Богу маліцца, што чарта бачыла. І давай суседзям расказваць.

Запісаў К.Шыдлоўскі ад Буёнка Валянціна
Вікенцьевіча, в. Лабуцеўцы.

Куточак вёскі Лабуцеўцы

Казка

Па дарозе німаг ездзіла абозаў, ездзілі купцы, многа людзей вандравала. І жыў тут адзін кузнец пры дарозе. Кузнец быў харошы, а пры ім два малагабойцы, кузня была добрая. І кузнец сілына харашо ўмеў кавань, калі ў каго калясо паломіцца, дык ён адразу і зробіць, от так ён і зарабляець.

Праз якое там урэмя прыязджаець цыган да іх коша і пытаецца:

Ці можаце вы падкаваць каня?

Канешне можам, усё зробім.

Цыганіць ён на яго, сядло ў яго харонае, конь добры, адзежа толькі благая.

Ну, а колькі возьміце?

Ну цічы так: падкова дармавая, работа тожа, будзеш пайціць толькі за гвоздзі. Першы дзве калейкі, другі — чапыры, і так усё астатня.

А каваль кожны раз як на работу ісці, стаіць перад іконай, памоліцца, а ў парозе вісеў у яго партрэт чарта, дык кожны раз каваль яму торк фічку пад нос і пайшоў. Ну вот зрабіў каваль работу, прайшло врэмя. У кавалья жыў стары бацька і каваль любіў яго і паважаў. І тутакі заняўся ён работай, а чарту надаела глядзець і надаела, што каваль торкаець яму фічку. Злез чорт з партрэта і пайшоў. І прыходзіць да кавалья ў кузню дзядок гадоў нэсьцьдзсят-семдзсят і кажыць:

Вы ўсё можаце дэлаць, але не можаце перарабляць старых на маладых, а я магу вас навучыць, будзеце многа грошай зарабляць.

— Ну што ты, гэта не кузнечная работа, гэта толькі мудрацы могуць, адказалі так яму ў кузню.

— Ды ну што вы! Зараз я вас наўчу, вот глядзіце і слухаце. Спачатку прынясці ў кузню балыны кубет, у яго ўліце вёдзер двацінаць вады. Я зараз раздзенуся, вы ж бярыце мяне ў абцугі, бярыце мякі і раздувайце агонь. Як зробіце, кідайце мяне туды.

Дык ты ж згарыш.

Ды не, — кажыць, — я амаладжусь, слухайце, я буду гаварыць, наскока нада грэць.

Ну і сталі яму грэць, ён спярна пасінеў, патам стаў краснець, удержываць жару. І ўжо гэты чорт стаў чырвоны і кажыць:

Ну, хутчэй бярыце мяне ў клешчы і кідайце ў валу.

Схвацілі яго ўтрох і кінулі ў валу, ён там можа з паўчаса нумеў, піпчэў і вылез з кубла ўжо малады хлопец гадоў на 25.

Ну што, відзіце, які я стаў малады, дык вот будзеце болей зарабляць.

Тут каваль рашыў бацьку адмаладзіць.

Тага, пайшлі ў кузню.

Прывёў у кузню і стаў раздзяваць скарэй. Бацька стары крычыць, упіраецца, але ўсё ж ўпіхнулі яго ў агонь. Стары крычыць, а пасля змоўк, пена пачало ўжо сінець, страляць. А чорт круціцца вакол кузню і думаець, вот ужо падвёў дык падвёў. А там асталіся толькі костачкі. Чорт кажыць, каб кідалі іх у валу. Сабралі костачкі, кінулі ў валу, а яны засіцелі і патулілі.

Вот так кажуць: Богу маліся, але і на чорта не парай.

Запісаў К.Шыдлоўскі ад Буёнка Валянціна
Вікенцьевіча, в. Лабуцеўцы.

Волін — невялікі гарадок на паўночным захадзе Польшчы, непадалёку ад горада Шчэціна, ад якога рукой падаць да Германіі. Калісьці ў гэтых мясцінах існавала паселішча вікінгаў. Цяпер гарадок вядомы вікінгаўскімі фестывалямі. У гэтым годзе запрашэнне на чарговы дзевяты фестываль атрымалі сябры Браслаўскага клуба аматараў жывой археалогіі. У клубе прадстаўляецца пераважна культура славян-крывічоў і, здавалася б, — якое ён мае дачыненне да вікінгаў? Справа ў тым, што арганізатары імкнуцца, каб на фестывалі былі прадстаўлены рамёствы і заняткі этнасаў, з якімі актыўна кантактавалі вікінгі, — славянаў, балтаў, германцаў. Вось пагэтану ў Воліне прапісаліся ўдзельнікі з Польшчы, госці з Літвы, Скандынавіі, Беларусі, Германіі, Славакіі, Расіі і інш. Беларусь была прад-

стаў-
лена
дэле-
гацыяй
з Брас-
лава і
гуртом
сярэдня-
вечнай му-
зыкі «Стары
Ольса»
(г.Мінск).

Фестываль У ВОЛІНЕ

Ад Браслава да Воліна 1,5 тысячы кіламетраў. Дарога да фестывалю — гэта падарожжа праз усю Беларусь і Польшчу, якое само па сабе з'яўляецца прыкметнай падзеяй. Фестывальная тэрыторыя — востраў побач з мястэчкам, увесь

застаўлены палаткамі-рэканструкцыямі вікінгаў-ваяроў, пасяленнямі рамеснікаў. Для Браслаўскай дэлегацыі гаспадары падрыхтавалі грунтоўны павільён, у якім змясціўся ўвесь комплекс «Паселішча крывічоў». Павільён аказаўся настолькі ўтульным, што стаў месцам не толькі працы, але і начовак, хаця ў гарадку былі падрыхтаваны спецыяльныя гасцявыя пакоі. Фестывальная тэрыто-

рыя ўначы выглядала яшчэ больш цікава — усюды каля вогнішчаў віравала жыццё, чуліся спевы, рыхтавалася ежа. Нібыта, зрабіўшы падарожжа праз прастору і час, атабарыўся тут на кароткі час сапраўдны вікінгаўска-варажскі лагер.

«Паселішча крывічоў» дэманстравала ганчарства, разьбярства, даўнюю кухню, прадзенне, пляценне паясоў,

вырабы з бяросты, пісьменства. Час ад часу запальвалі «жывы агонь». Цікаўных заўсёды было шмат. Знайшлося шмат землякоў з Віленшчыны і нават з самой Браслаўшчыны: былыя нямецкія землі засялялі пасля вайны людзьмі з «крэсаў».

Фестываль запамніцца новымі знаёмствамі, кантактамі з калегамі з розных краін, цікавасцю побыту і падарожжа.

Тры дні такой дзеі — гэта ўсяго толькі імгненне, але гэтае імгненне назаўсёды застанецца ў памяці.

Фестывальны Клерк

УЛАДЗІМЕРУ АРЛОВУ - 50

Уладзімір Арлоў нарадзіўся 25 жніўня 1953 года ў Полацку. Ён з'яўляецца адным з самых папулярных беларускіх пісьменнікаў, апублікаваў каля 30 кніг прозы, эсэ, гістарычных нарысаў, паэзіі. Сярод іх: "Добры дзень, мая Шыпшына", "Рандэву на манеўрах", "Адкуль наш род", "Дзесяць вякоў беларускай гісторыі (сумесна з Г.Сагановічам)", "Ордэн Белай Мышы", "Мой радавод да пятага калена", "Адкусі галаву вароне". Разам з мастаком Зміцерам Герасімовічам У.Арлоў выдаў шыкоўнае, еўрапейскага ўзроўню, ілюстраванае выданне "Краіна Беларусь". Творы Уладзіміра Арлова перакладзены на 25 моў. Пісьменнік займае актыўную грамадскую пазіцыю.

На Браслаўшчыне У.Арлоў мае шмат прыхільнікаў свайго таленту, знаёмых і сяброў. Разам з бардам Зміцерам Бартосікам ён меў цёплую запамінальную сустрэчу з чытачамі Браслаўшчыны. Музей зберагае падборку кніг пісьменніка з даравальнымі подпісамі. Адзін з надпісаў мае такія словы: "Браслаўскаму гістарычнаму музею з вераю ў тое, што ягонныя супрацоўнікі і наведвальнікі ніколі не забудуць, адкуль наш род". Дарэчы, зараз гэтыя кнігі з аўтаграфамі экспануюцца ў памяшканні гістарычнага музея на выставе аўтаграфу. Музей зберагае і ліст У.Арлова, напісаны ад імя вядомага гісторыка М.Улашчыка, па справе пошукаў Браслаўскага архіва, якой музей займаўся напрыканцы 80-х гадоў.

Супрацоўнікі музея, усе прыхільнікі творчасці Уладзіміра Арлова шчыра віншуюць юбіляра і зычаць яму моцнага здароўя, творчага плёну, новых сустрэч на Браслаўшчыне.

Увазе чытача прапануем адзін з выдатных твораў пісьменніка – эсэ "Незалежнасць – гэта...", напісаны напярэдвесні абвяшчэння суверэнітэта Беларусі. Часам гэты твор называюць "Ойча наш, Беларускага Адраджэння".

Слова Уладзіміру Арлову...

Незалежнасць – гэта...

Незалежнасць – гэта калі ты з'явіўся на сьвет у радзільні, дзе няма самых стэрільных на зямлі савецкіх прусакоў, затое ёсць аднаразовыя шпрыцы й пялюшкі.

Незалежнасць – гэта калі твой бацька пойдзе ў ЗАГС, каб атрымаць дакумэнт, што ты сапраўды нарадзіўся і што цябе назвалі ў гонар дзеда Рыгорам, і кабета, якая сядзіць там, спакойна выпіша яму гэты дакумэнт, а ня выцягае са стала "Справочник личных имен народов СССР" і ня будзе, размахваючы ім, істэрычна тлумачыць твайму бацьку, што ён можа без праблем назваць сына Файзулой ці нават Мамаем, а вось Рыгорам – ня можа, бо такога ім'я проста не йснуе ў прыродзе (а существует нормальное человеческое имя Григорий).

Незалежнасць – гэта калі ты пойдзеш у школу і цябе будуць вучыць на тваёй мове (а дзяўчынку Гражынку, якая табе падабалася ў дзіцячым садзе, – на яе мове, а твайго суседа хлопчыка Мішу, тату якога завуць Ісакам, – на ягонай, а другога твайго суседа хлопчыка Алёшу, бацькі якога прыехалі сюды, бо ў іхнім горадзе на Волзе, каб купіць малому малака, трэба займаць чаргу а пятай гадзіне раніцы, – на ягонай). Цябе будуць вучыць на тваёй мове, і дзеля гэтага тваім тату й маме ня трэба будзе ўсё лета збіраць па кватэрах заявы бацькоў, якія ня тое, каб не хацелі вучыць сваіх дзяцей так, як твае тата й мама, а проста ніколі пра гэта ня думалі, бо вырасьлі пры інтэрнацыяналізме. І гэтыя заявы ня трэба будзе губляць тры разы дырэктару й два – сакратарцы, і ў першы верасьнёвы дзень ты не пачуеш на ўрачыстай лінейцы, што "год от года хорошеет материально-техническая база нашей школы", а прыйшоўшы ў сваю клясу, не даведаеся, што дзякуючы няўхільнаму клопату партыі і ўраду, у вас на ўсю клясу толькі адзін лемантар і дзьве "матэматыкі" на роднай мове.

Незалежнасць – гэта, калі твая дружына ня будзе змагацца за права насіць імя Паўліка Марозава ці Аляксандра Мясынікова, бо ўсе вы цудоўна ведаеце, як любіў свайго татку Паўлік і як любіў беларусаў Мясынікоў.

Незалежнасць – гэта, калі ты будзеш студэнтам і на лекцыі па вышэйшай матэматыцы твай смуглявы раўналетак з Мадагаскару, які вучыцца за грошы сваёй, а не тваёй краіны, нахінецца да цябе й запытае, што значыць слова "імавернасьць", і ты па-француску растлумачыш яму.

Незалежнасць – гэта, калі ты будзеш служыць у войску не далей за памежныя горады ці вёску твае зямлі, затое табе ніколі не загадаюць фарбаваць траву й прыбіраць тэрыторыю "вот отсюда и до обеда". У нядзелю ты зможаш прыехаць да бацькоў ці да свае дзяўчыны, затое ніхто не назаве цябе "бульбашом", а твайго сябра – "чорножопым" за тое, што вы думаеце й гаворыце ў сьне па-свойму, і выдатнікі баявой і палітычнай падрыхтоўкі ня будуць у працэсе гэтай падрыхтоўкі рабіць табе "велосипед", і табе ніколі не загадаюць гастрыць сапёрную рыдлёўку, каб акапацца ў Баку ці ў Тбілісі.

Незалежнасць – гэта, калі твая дзяўчына кажа, што хоча на выхадныя ў Вену, і ты з чыстым сумленьнем абяцаеш ёй, што ў суботу вы вып'яе кавы насупраць палацу Шонбрун, і ведаеш, што перад вашаю вандроўкаю ніхто ня будзе высьвятляць у цябе, ці быў ты ў дзяцінстве габрэем, а таксама, ці быў ты раней за мяжой і калі вярнуўся адтуль, дык зь якой мэтай.

Незалежнасць – гэта, калі на Дзяды, у Дзень памяці продкаў, ты ідзеш на могілкі й ведаеш, што паставіш там сьвечку й пакладзеш кветкі, а ня станеш удзельнікам выпрабавання балёнчыкаў з нэрва-паралітычным газам ці новае мадэлі гумовага друкка.

Незалежнасьць — гэта, калі твой сын прынёс са школы пяцёрку па гісторыі і ты хваліш яго за гэтую пяцёрку, бо ведаеш, што ён атрымаў яе не па тым прадмеце, дзе вучаць пра Лядовае пабоішча і перамогу калектывізацыі, а па тым, дзе вучаць пра Грунвальдскую бітву, якая ўратавала твой народ ад сьмерці, і кажуць праўду пра ўладу, што расстраляла твайго дзеда і задушыла голадам тваю бабулю.

Незалежнасьць — гэта, калі да цябе завітае сьпявак зь Ню-Ёрку, і ты вып'еш зь ім добрую чарку вішнёўкі, і пасьля ветлівага дзядзькі ў цывільным не запрапануюць табе падрабязна напісаць, дзе й што вы пілі й каго пры гэтым лялі.

Незалежнасьць — гэта, калі ты пазбаўлены магчымасьці пачуць, як твой прэзыдэнт вучыць з экрану суайчыньнікаў: «Хто как хаціт, той так і гаварыт», бо твой прэзыдэнт — чалавек пісьменны і хоць адну мову ўсё ж ведае.

Незалежнасьць — гэта, калі з тэлеперадач і газэт раптам знікаюць лісты нястомна-таямнічых вэтэранаў і вусьцішныя паведамленьні пра нацыяналістаў і экстрэмістаў з народных франтоў, якія нават уначы ня сьляць, в распыльваюць паміж табой, Алёшам і Мішам, тату якога звалі Ісакам, а таксама Гражынаю, якая даўно ўжо твая жонка, міжнацыянальную варожасьць, каб учыніць сярод вас крываваю разьню і пусьціць пад адхон цяжкі перабудовы.

Незалежнасьць — гэта, калі велізарныя аўта-фуры з надпісам «Центровывоз» (ці бачыў ты хоць раз такія фуры, дзе

было б напісана «Центроввоз»? падрэлююць не да чужых, а да нашых крамаў.

Незалежнасьць — гэта, калі ніхто ня страшыць цябе, што твой народ ня зможа выжыць безь вялікага старэйшага брата, бо ня мае сваіх баксітаў ці алмазаў, і ты разумееш, што зусім дарэмна шкадаваў гарапашных галяндцаў ці бэльгійцаў, якія ня маюць ні баксітаў, ні алмазаў, ні нават старэйшага брата.

Незалежнасьць — гэта, калі раптам высьветліцца, што разумныя людзі ёсьць і ў нас, і калі — крыў Божа! — выбухне завод ці прычыніцца якое іншае ліха, ня трэба будзе чакаць, пакуль прыедзе камісія з маскоўскіх разумнікаў.

Незалежнасьць — гэта, калі на Божай пасьцелі ведаеш, што пасьля таго, як ты памяняеш гэты сьвет на лепшы, на месцы царквы ці касьцёла, дзе цябе хрысьцілі і дзе ты вячаўся, ня выкапаюць сажалку з брудным лебедзем і не пабудуюць басэйн імя XVIII зьезду КПСС, а могілкі, дзе будуць спачываць твае косьці, і не ператвораць у закіданы пустымі пляшкамі парк культуры й адпачынку імя таварыша Гарбачова або імя таварыша Лігачова.

Незалежнасьць — гэта...

Незалежнасьць — гэта, калі ад нараджэньня да ськону пачуваецца сваім чалавекам на сваёй зямлі.

Я веру, што калі-небудзь так будзе.

Бо йначай проста ня варта жыць.

Люты, 1990 г.

Выдавецкія навіны

У Мінскім выдавецтве «Чатыры чвэрці» выйшаў альбом «Жыццё ў творчасці. Паплаўскія. Георгі, Наталля, Кацярына. Жываніс. Графіка. Ілюстрацыі». Сям'я Паплаўскіх вельмі цесна звязана з Браслаўшчынай. На працягу дзесяцігоддзяў мастакі праводзілі летні час у нашым азёрным краі, мелі каля вёскі Маскавічы лецішча, якое з'яўлялася і часовай творчай майстэрняй. Браслаўшчына адлюстравана ў многіх працах Паплаўскіх.

Георгій Паплаўскі — Народны мастак Беларусі, акадэмік, лаўрэат шэрагу прэмій, у тым ліку дзяржаўнай (2003 г.). У мастака ёсць цэлыя цыклы прац, прысвечаных Браслаўшчыне: «Браслаўшчына — край азёрны», «Браслаўскі альбом», «Браслаўскі лён». Як адзначасца ў альбоме, для Георгія Паплаўскага Браслаў — «сімвал ціхай гавані, да якой вяртаюцца

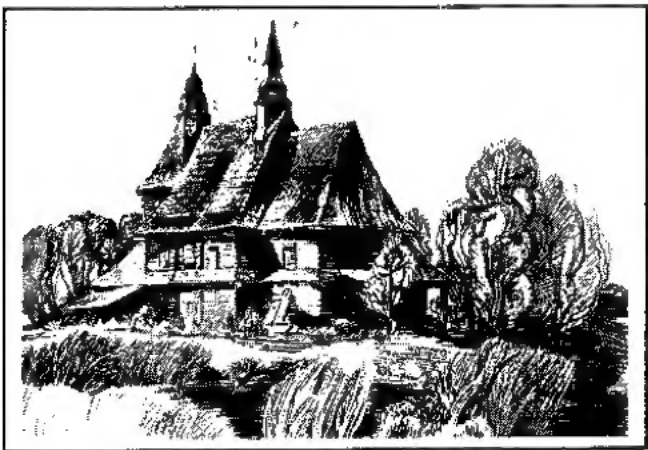
пасля плавання па бурлівых морах. Падарожнік Паплаўскі ў гэтай цішыні і знешняй нерухомаści бачыць усю яе незвычайнасьць і сціплую душэўную прыгажосць». У альбоме шмат ілюстрацый на браслаўскія тэмы: «Ігнат Брылевіч», «Лодкі на снезе», «Царква ў Мяжанах», «Чарот», «Ліпень на Браслаўшчыне», «Чайкі над возерам» і інш.

Наталля Паплаўская неаднойчы адзначалася за творчыя поспехі ў ілюстраванні кніг. Наталля стварыла цыклы цудоўных ілюстрацый да беларускіх народных казак, да казак А.Лінгрен, В.Гаўфа, Г.Андэрсена, казак народаў свету. У мастацкі шмат прац, звязаных і з Браслаўшчынай. У альбом увайшлі: «Гарадок у снезе», працы з цыкла «Браслаўскія матывы» і інш.

Кацярына Паплаўская —

дачка Георгія і Наталлі, прафесійная мастачка, выкладчыца Мінскай мастацкай школы, працуе ў некалькіх напрамках. Творчае жыццё пачынала з пейзажных замалёвак. Аўтар серыі прац «Браслаўскія азёры».

Наталля і Георгій Паплаўскія — шчырыя сябры Браслаўшчыны, падтрымліваюць цесныя сувязі з музейным аб'яднаннем. У Браславе праходзіла некалькі выстаў мастакоў, апошняя — у мінулым годзе. Музей мае калекцыю прац Паплаўскіх. Мастакі перадалі на захаванне ў Браслаў і асобнік альбома. На тытульнай старонцы выдання даравальны надпіс: «Браслаўскаму краязнаўчаму музею і яго слаўнаму калектыву з пачуццём захаплення і ўдзячнасці за вялікую самаахвярную працу ў святым пошуку культурнага спадчыны роднага края. Няхай жа аберагае вас Бог і ўзбагачае вашыя фонды».

Г.Паплаўскі. Царква ў Мяжанах.

Г.Паплаўскі. Замкавая Гара.

14 жніўня – праваслаўнае свята Макавей. Асаблівае значэнне гэта свята мае для вернікаў Богінскага прыхода. Непадалёку ад могілак знаходзіцца крыніца пад назвай “Макавей”, якая славіцца гаючай вадой. Гэта жыватворная крыніца здаўна была папулярнай сярод навакольных жыхароў. Яна гадзіцца ў пісьмовых крыніцах пра Богіна. На Макавей каля крыніцы адбывалася набажэнства і асвячэнне вады. Крыніца была ўпрыгожана кветкамі і вяночкамі.

Богінскі Макавей – прыклад культавай крыніцы, якіх вельмі мала ў Беларусі.

ПОМНІКІ БРАСЛАЎШЧЫНЫ

Стараверская царква ў в. Кірыліна

Гармючы старыя газеты

ЛІТОВСКИ АЭРАПЛАН НАД БРАСЛАЎСКИМ ПАВЕТАМ

Недзе а 6 гадзіне 20 хвілін над мястэчкам Дукинты праліцеў два аэрапланы, якія кіраваліся ад літоўскага боку да Браслава. Апарат ляцелі на вышыні прыблізна 400 метраў. Мяркуючы па апісвальным зніках - чорнага колеру выдатны чатыры гідрокутнік з белымі кругамі пасярэдзіне – гэта хутчэй за ўсё былі літоўскія аэрапланы.

“Kurjer Wileński”, 1928 г., 19 чэрвеня

ОПСАЎСКАЯ ХРОШКА

Урад выдаткаваў сродкі на адбудову касцёла ў Опсе. Міністэрства веравызнанняў і публічнай асветы з падачы віленскага ваяводзі асцігала 5 тыс. злотых на будаўнічыя працы пасля пажару.

“Kurjer Wileński”, 1928 г., 28 верасня

СХОД СТАРАВЕРАЎ

У в. Буслычына Перабродскай гміны адбыўся сход чальцоў стараверскай абшчыны з мэтай абрання новага “наставніка” замест старога Каліцы Фёдарова. Быў абраны Нікан Мятэведзеў, які выконваў падобныя абавязкі ў в. Буслычы Пліскай гміны.

“Kurjer Wileński”, 1928 г., 14 снежня

Браслаў, Ковенскай губ. Дзякуючы старанням гутэйніцкага сялянства і інтэлігенцыі ў Браславе адкрылася даўно жаданая мясцовая школа (грамадское вучылішча). Сёння вучэнне ідзець толькі ў першай класе, але з кожным годам будзе адкрывацца на адной класе да чатырох.

Беларусь. 30 кастрычніка 1914 г.

М.Слабодка, Ковенскай губ. У пачатку ліпеня спаткало нас вельмі вялікае пінчашне. Ранішэнька (на трэці гадзіне рана) пачаўся пажар, каторы захапіў адразу шмат хат. Праз тры гадзіны з арэла 26 гаспадарскіх жылых дамоў і больш 20 друціх будынкаў. Трынаццаць сем’яў астаюся без страхі над галавой. Кажуць, што пажар пачаўся праз бабскую неасцярожнасць з агнём.

Слабодскі Пр.

Беларусь. 25 ліпеня 1914 г.

« ПАВЕТ » DISTRICTUS

ВЫДАННЕ КРАЯЗНАЎЦАЎ
БРАСЛАЎШЧЫНЫ

Наклад 299 асобнікаў.

Распаўсюджваецца бясплатна.

Выдаецца з ліпеня 2001 г.

Адказны за выпуск: Кастусь Шыдлоўскі
г. Браслаў, вул. Кастрычніка 11-10, тэл. 21-4-28
E-mail: brasme@vitebsk.by

Над нумарам
працавалі:

Кастусь Шыдлоўскі
Аляксандр Панцялейкі
Валеры Буко

Выдадзена пры дапамозе
цэнтра выдавецкіх ініцыятыў
«Сумсжжа» (Паставы)